

היום תאמצינו

The **פיוט** of **היום תאמצינו** is believed to be a very old **פיוט**. In an article entitled: **רבי אלעזר הקליר בירבי קליר ופיוטיו החדשים**, published in the journal **הורב**, Vol. 1, No. 2, 5698, page 159, Yosef Marcus reproduces a **קרובה** attributed to **רבי אלעזר הקליר** that was recited during **תפלת נעילה**. The **קרובה** ends with the instruction to recite the **פיוט** of **היום תאמצינו** immediately thereafter. The end of the **קרובה** and the instructions are reproduced below.

159

רבי אלעזר בירבי קליר ופיוטיו החדשים

אֲנִי לְעֵבֹד	עֲבֹדָה בְּקָבוֹד	בְּנִעִילַת שֶׁשֶׁר
זְכוֹר זְכוֹת	רוֹזְשִׁים רָצוּי	בְּכֹד
	בְּאִי שְׂאוֹתָךְ	
בְּקָר וְדִידוֹת	רָגַשׁ מִזְעָרוֹת	בְּנִעִילַת שֶׁשֶׁר
בְּרָד וְדוֹת	נִזְאָפִי הַטּוֹב קָדָה	לְהוֹדוֹת
	בְּאִי הַטּוֹב	כְּהָנִים
קִפְלַת תַּחֲנוּן שְׁוֹנָה	לְחִישַׁת אוֹם נִזְשָׁה	בְּנִעִילַת שֶׁשֶׁר
	קִלְחָה וְשִׁמְעָה	
	לְנָה וְיִשְׁמָעָה	וְשָׁלוֹם אֲשֶׁמְעָה
כֹּכ אֲשִׁמְעָה וְג'	וְנֹא כִי בִי יִרְבּוּ	לְחַיִּים טוֹבִים תַּכְתְּבִינוּ וְג'
וְאַתֶּם הַדְּבָקִים	הַיּוֹם תִּאֲמָצִינוּ	וְחִבֵּאוֹתֵיכֶם וְשִׁנָּה טוֹבָה וְג'
	בְּאִי עוֹשֶׂה הַשְּׁלוֹם	

Today, Ashkenazim recite the **פיוט** of **היום תאמצינו** only at the end of **תפלת מוסף** on **מנחה** and **מוסף**, **תפלת שחרית** and **יום כיפור**. Sephardim recite it after **תפלת נעילה** and on **ראש השנה** and add it to the end of **תפלת נעילה**. The version recited by Ashkenazim is an abridged edition:

בספר חיים, ברכה, ושלום, ופרנסה טובה, נזכר ונכתב לפניך, אנחנו וכל עמך בית ישראל, לחיים טובים ולשלום. ונאמר: כי בי ירבו ימך, ויוסיפו לך שנות חיים. לחיים טובים תכתבנו, א-להים חיים. כתבנו בספר החיים, ככתוב: ואתם הדבקים בי-א-להיכם, חיים כלכם היום.

היום תאמצינו אמן

היום תברכנו אמן

היום תגדלנו אמן

היום תדרשנו לטובה אמן

היום תכתבנו לחיים טובים

היום תקבל ברחמים וברצון את תפלתנו אמן

היום תשמע שועתנו אמן

Your comments and questions are welcome and to subscribe- beureihatefila@yahoo.com.

להבין את התפלה

following פסוק which Ashkenazim include in their package of פסוקים that are recited after the פיוט:

דברים ו', כד' – ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה' א–להינו לטוב לנו כל הימים לחיתנו כהיום הזה.

Translation: And the Lord commanded us to do all these statutes, to fear the Lord our G-d, for our good always, that He might preserve us alive, as we are on this day.

The Ashkenazic practice to include the פיוט in the תפילות of ראש השנה and יום כיפור in its abridged edition can be traced to the following source:

מחזור ויטרי סימן קצב' – וביום טוב אומ' בשים שלום. כשמגיע צדקה ברכה רחמים חיים ושלום: כאמור כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים: ונ' שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו: ונאמר ואתם הדבקים בה' א–להיכם חיים כלכם היום: היום תאמצונו. היום תברכינו. היום תגדלינו. היום תדרשינו לטוב. היום תשמע שוועתנו כהיום הזה תביאנו ששים ושמחים בבניין עירך. כאמור והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים: ונ' ויצונו ה' א–להינו לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' א–להינו לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה. ונ' וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' א–להינו כאשר ציונו: וצדקה וברכה תהיה לנו ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום: קדיש כו':

Translation: On holidays, when the prayer leader reaches the words: Tzedakah, Bracha, Chayim V'Shalom within the Bracha of Sim Shalom, he says the following: As it is written: (Mishlei 9, 11): Ki Vi Yirbu . . . Chayim and it is written: Shalom, Shalom . . . Oo'Rifativ; and it is written: V'Atem Had'Bakim . . . Ha'Yom; Ha'Yom T'Amtzeinu . . . K'Ha'Yom Ha'Zeh . . . T'Hiyeh Lanu. Baruch Ata Hashem . . . Ba'Shalom. Kaddish, etc.

The מחזור ויטרי provides that the פיוט should be recited as part of חזרת הש"ץ in every תפלה of יום טוב. It is difficult to trace when Ashkenazim began limiting their recital of the פיוט to only תפלת מוסף of ראש השנה and יום כיפור. The following early Ashkenazic sources present an array of practices concerning the recital of the פיוט. The first source provides that the פיוט of היום תאמצונו is recited on שבועות and ראש השנה:

ספר המחכים² – שבועות תפלת יוצר ומוסף כמו לפסח אך שמזכיר שבועות ובמוסף יאמר וביום הביכורים, כך לשני הימים, וגומר הלל ומוציא ב' ספרי תורות, יום ראשון קורין בסדר יתרו פרשה בחדש השלישי עד סוף הסדר ומתרגם מפני חיבוב התורה, והחמשי והמפטיר יקראו בס"ת השני³ וביום הביכורים, בין החמשי למפטיר קדי"ש קצ"ר, ויפטיר ביחזקאל

2. Rabbi Nathan ben Rabbi Yehuda, who belonged to a well-known family of French rabbis and halachic authorities, lived during the thirteenth century. He was apparently one of the students of Rabbi Moses of Evreux (one of the later Tosafists), and studied with other French poskim. He corresponded with Rosh and Rashba, among others. (Bar Ilan Digital Library)

3. That practice is not followed today. It is not clear what was read for the fifth עליה.

ויהי בשלשים שנה עד ברוך כבוד ה' ממקומו ומתרגם ואחר תפלתו יאמר היום תאמצנו, וכן ביום שני.

Translation: On Shavuot, the wording of Tefilas Shacharis and Tefilas Mussaf is the same as it is on Pesach except that in Tefilas Mussaf, we add the excerpt from the Torah that begins: Oo'V'Yom Ha'Bikurim. That practice is followed on both days of Shavuot. Complete Hallel is recited. Two Torah scrolls are removed from the ark. On the first day, we read an excerpt from Parshas Yisro beginning: Oo'Va'Chodesh Ha'Shlisbi and read until after the giving of the Ten Commandments. The words which are read are then translated into Aramaic since those words are dear to us. The person called for the fifth aliya and the one called to read the Haftorah read from the second scroll beginning with: Oo'V'Yom Ha'Bikurim. Then we recite the abbreviated form of Kaddish between the fifth aliya and the aliya for the one who is to read the Haftorah. The one reading the Haftorah reads an excerpt from the book of Yechezkiel beginning: Va'Yebei B'Shloshim Shanah until Baruch Hashem Mimkomo. Those verses are translated into Aramaic as well. After Tefilas Mussaf, we recite the Piyut of Ha'Yom T'Amtzeinu. The same order is followed on the second day of Shavuot.

ספר המחכים – ראש השנה – מוסף – שלש אחרונות, היום תאמצנו, קדי"ש של"ם, אין כא – להינו, קדיש לקטן⁴, עלינו לשבח.

Translation: The last three Brachos of Mussaf Shemona Esrei of Rosh Hashonah; then the Piyut: Ha'Yom T'Amtzeinu. Then the complete Kaddish; Ain K'Olokein, the Kaddish for a minor (Mourner's Kaddish) and Aleinu L'Shabeach.

The following source refers to the **היום תאמצנו** of **פיוט** being recited only as part of **תפלת** **יום כיפור** on **נעילה**:

מנהג מרשלייאה⁵ סדר תפלת יום הכפורים עמוד 631 – תפלת נעילה⁶ – תפלת נעילה פותח 'אשרי' ו'בא לציון' וכל סדר קדושה וקדיש קצר ומתפללין כל תפלתם בלחש כמו במנחה. ובמקום 'כתבנו' אומר 'וחתמנו' ובמקום 'וכתוב' אומ' 'וחתום' ובמקום 'נזכר ונכתב' אומר 'ונחתם' עד 'בשלוש'. ומתודה 'א' – להינו וא' – להי אבותינו תבא לפניך 'אבל חטאנו' מה נאמר' עד 'והנגלות אתה יודע' ובמקום 'אתה יודע' אומ' 'אתה נותן יד לפושעים' עד 'השיבו וחיו', 'א' – להי' עד 'שלא נוצרתי'. וכופל החזן בקול רם 'בא' 'אמ"ה' עד 'מגן אברהם' ואו' 'מגן ופיוט ומחיה ופיוט ו'מי כמוך' ומשלש ותוכחה ו'בכך' 'ולך יעלה' קדושה וקדושה רבה 'ובכך' 'ובכך' עד 'תטהרו' ופסוקי דרחמי. מתחיל וחותם כמו שזכרנו. ואומ' סליחה וי"ג מדות כסדר הזה מה שירצה. ואומ' 'חטאנו' ו'שמע' 'ברוך' ה' הוא הא' – להים' ו'כשחטאו' ו'אבל חטאנו' פעם אחת 'ומה נאמר' עד 'השיבו וחיו', ו'דוד עבדך' ופיוט 'מי א' – ל' כמוך' ו'קדשנו' ו'רצה' ו'מודים' וברכת כהנים ו'שלוש רב' עד 'בשלומך'. ואומ' 'היום תאמצנו היום תברכנו' 'בספר חיים' ואין אומ' 'אבינו מלכנו' ואומרים קדיש שלם.

4. At the time the **ספר המחכים** was written, the mourner's Kaddish was still be said only by minors who were orphans.

5. Rabbi Moshe ben Rabbi Shmuel was born ca. 1150. The nephew of Rabbi Yitzchak ben Rabbi Abba Mari of Marseilles (Ba'al Ha-Itur), Rabbi Moshe served as the rabbi of Marseilles, in Provence. Rabbi Moshe compiled the laws and customs of prayer in Marseilles, which were adapted largely from the similar compilation of Rav Amram Gaon. Rabbi Moshe died ca. 1220. (Bar Ilan Digital Library)

6. I did not translate this paragraph because it only describes sections of the prayer service.

להבין את התפלה

The following source refers to the פיוט of תאמצנו היום being recited only as part of תפלת יום כיפור on מוסף:

ספר שבולי הלקט סדר יום הכיפורים סימן שכ'—ואומר סדר עבודה אתה כוננת או סדר אחר על שם ונשלמה פרים שפתינו ויש שרגילין לשנות משניות יומא ואין אומרים סליחות במוסף ולא שלש עשרה מדות ומתודה באמצע התפלה הכל כמו שכתוב במחזורים וחותרין בקדושתא כי אתה סולחן לישראל ואומר ברכת כהנים ואומר היום תאמצנו וקדיש גמור אין כא—להינו וקדיש בלא תתקבל.

Translation: The prayer leader recites the order of the sacrifices of Yom Kippur beginning either with the words: Ata Konnantanu or with some other opening words. This is done based on the rule: May our words describing the sacrificial service serve as a substitute for the sacrifices themselves. Some follow the practice of also studying the Mishnayos of Maseches Yuma and they do not recite Selichos nor the Thirteen Attributes of G-d, but they do perform confession. Each one follows the instructions contained in the Machzorim he is using. They complete the middle Bracha with the words: Ki Ata Solchon L'Yisroel. They then perform the Priestly Blessings and recite the Piyut of Ha'Yom T'Amtzeinu and then the complete Kaddish. Ain K'Elokeinu and the complete Kaddish less the line of Tiskabel (Mourner's Kaddish).

The following source refers to the פיוט of תאמצנו היום only as part of תפלת שחרית on יום כיפור and as part of תפלת מוסף הושענא רבה:

ספר כלבו סימן נב'—ונהגו לומר ביום הושענא רבא כל פסוקי דזמרה כמו בשבת וי"א אף מזמור לתודה ואומר נשמת כל חי קדיש ברכו יוצר של חול ונקדישך ביוצר וקדושא רבא במוסף וי"א אחר הושענות היום תאמצנו שמע ישראל, ה' הוא האלהים. ונהגו כמה בני אדם לקום ממשכבם בליל יום ערבה ומסתכלים אם יראו צל ראשם בלבנה ויש סמך למנהג ממה שנמצא בהגדה על פסוק סר צלם מעליהם⁷ (במדבר יד, ט') שכתוב בהגדה שלא נראה צל ראשם ביום ערבה כך מצאתי.

Translation: On Hoshana Rabbah they follow the practice of reciting Pseukei D'Zimra in the same manner as they do on Shabbos. Some say that Mizmor L'Soda should also be included. They recite Nishmas, then Kaddish, Barchu, the Brochos of Kriyas Shema as they are recited on weekdays, Nakdishecha in Shacharis and the long form Kedushah in Mussaf. Some follow the practice of reciting Ha'Yom T'Amtzeinu after reciting Hoshanos together with Shema Yisroel and Hashem Hoo Ha'Elokim. Some follow the custom of awaking in the middle of the night to see whether they can see their shadow from the light of the moon. There is support for this custom based on a Midrash concerning the verse (Bamidbar 14, 9): their defenses have abandoned them. The Midrash explains that the verse is interpreted to mean that a person who has been given a verdict of death will not see his shadow on the night of Hoshana Rabbah.

ספר כלבו סימן ע'—וגומר סדר עבודה ואחר כך אומר א—להי תבא לפניך וכו' ומתודה

7. The source of this custom is explained as follows:

ספר אבודרהם סדר תפלת סוכות—וכן פי' הרמב"ן בפסוק (במדבר יד, ט) סר צלם מעליהם. זה לשונו יתכן שירמוז הכתוב למה שנודע כי בליל החתום לא יהיה צל לראש האיש אשר ימות בשנה ההיא ע"כ.

Translation: The Ramban explains this verse as follows: on the night on which the final verdict for humanity is sealed (Hoshana Rabbah) a shadow does not appear for a person who has been condemned to die that year.

בקצרה על הצבור ואחר כך אומר סליחות ופסוקי דרחמי כפי אשר ירצה, והמנהג לומר הסליחות למוסף, ואחר כך אומר ודוי וכל הצבור עמו שלשה פעמים ואחר כך חוזר ומשלים אותה וכולל בהודאה וכתוב לחיים ברכת כהנים ואחר כך ברכת השלום וכולל בה היום תאמצנו, ויש שאומרים אותו בכל התפלות שחרית מוסף ומנחה ונעילה ואחר כך אומרים בספר חיים, קדיש שלם, תם תפלת מוסף ת"ל.

Translation: He finishes the order of the Yom Kippur sacrifices and then says: Elokei Tavo Lifanecha etc. and recites a short confession on behalf of the congregation. Then he says Selichos and verses of compassion as many as he wishes. It is the custom to say Selichos in Mussaf of Yom Kippur. Then he says the Ashamnu prayer with the congregation three times and then he completes it. He then adds the paragraph that begins Oo'K'Sov to the Bracha of Hoda'A; the Prisetly Blessings, Sim Shalom and includes within it the Piyut of Ha'Yom T'Amtzeinu. Others include the Piyut in all the prayers of Yom Kippur day. Then they say the paragraph beginning B'Sefer Chayim; and complete Kaddish. That completes Tefilas Mussaf of Yom Kippur.

It is worth noting that the abridged version of the **פיוט** of **היום תאמצינו** that was recited by Ashkenazim did not take only one form. In fact, some communities took the liberty of adding lines that they deemed appropriate for their times including the following that is taken from an Ashkenazic **מחזור** published in 1539. It includes the following line: **היום תדרוש דם עבדיך השפוך**; today, You should seek revenge for the spilt blood of Your servants.

בספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה נזכר ונכתב לפניך אנו וכל עמך בית
ישראל לחיים ולשלום ונאמר כי בי ירבו ימיך וימינו לה שנות חיים :
לחיים טובים תכתבנו : אלהים חיים כתבנו בספר חיים בכתוב ואח
תבקש ביי אלהים חיים כלכם תיום : היום תאמצנו אמן היום
תברכנו : אמן היום תגדלנו : אמן היום תדרשנו לטובה : אמן
היום תדרוש דם עבדיך השפוך : אמן היום תשמע שועתינו : אמן
תיום תקבל ברחמים וברחמים וברצון ארת תפלתינו : אמן היום תחדש עלינו
שנה טובה : אמן כהיום הזה תביאנו ששים ושמים בכנין שלם :
בכתוב וחיאותים א הרקדשי ושכחתים בבית תפלותי עולותיהם וזבחתם
לרצון על מזבחי פייתי בית הפלח יקרא לכל העמים ונאמר ויצונו :
לעשות את כל החקים האלה ליראה ארת " אלהינו לטוב לנו כל הימים
להחיותינו כהיום הזה ונאמר וצדקה תהיה לנו כינשמו לעשות ארת כל
תמציה הזאת לפני " אלהינו כאשר צונו וצדקה וברכה ורחמים וחסד ושלום
יחיה לנו ולכל ישראל עד העולם ברוד אתח " עושה השלום : קדיש

Concerning the Sephardic practice to include the **פיוט** of **היום תאמצינו** in **חזרת הש"ץ**, we can again ask the question that we asked concerning the Sephardic practice to recite the **פיוט** of **היום הרת** during **חזרת הש"ץ**; i.e. are they not violating their rule of not interrupting **חזרת הש"ץ** with a **פיוט**? Our answer will again focus on what **ערב רב**

להבין את התפלה

provides. In some handwritten manuscripts of סדר רב עמרם, the פיוט of היום תאמצינו is included as part of חזרת הש"ץ for all תפילות of ראש השנה:

כלנו יחד ברוב עוז ושלום. היום תאמצינו, היום תברכנו. היום תגדלנו. היום
תרגלנו. היום תהדרנו. היום תועדנו. היום תזכנו. היום תחננו. היום תטהרנו.
היום תישרנו. היום תכתבנו לחיים:
ובספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טיבה וישועה ונחמה וגזירות טובות, נזכר ונכתב
לפניך אנו וכל עמך ישראל לחיים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו
ישראל בשלום: אמן.

The סדר רב עמרם גאון follows the practice described in אבודרהם which is to recite an abbreviated form of the פיוט, as can be seen below. It is difficult to determine when Sephardim began reciting the full alphabetical version of the פיוט and when they began doing so for all the prayer services on ראש השנה that include חזרת הש"ץ.

ספר אבודרהם סדר תפלת ראש השנה—שחרית נכנסין לבית הכנסת ומסדרין הברכות וקורין כמו בשבת מוסיפין אחר יושב בסתר עליון למנצח על הגתית לאסף הרנינו לא—להים עוזנו מפני שכתוב בו תקעו בחדש שופר וגו'. כי חק לישראל הוא משפט וגו' וגם מוסיפין אחר מזמור שירו לה' שיר חדש שיר המעלות לדוד שמחתי באומרים לי. ומתפללין שבע ברכות כמו בערבית וחזור ש"צ התפלה. וכשיגיע עד ברוב עוז ושלום. אומר: ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'. היום תאמצינו ע"ש (תהלים לא, כה) חזקו ויאמץ לבבכם. היום תברכנו על שם (שם קיה, כו) ברכנוכם מבית ה'. היום תגוננו על שם (ישעיה לא, ה') גנון והציל. היום תגדלנו ע"ש (תה' כ, ו) ובשם א—להינו נדגול. היום תהדרנו ע"ש (שם כא, ו) הוד והדר תשועה עליו. היום תועדנו ע"ש (שמות כט, מב) אשר אועד לך שמה. היום תזכנו על שם (ישעיה א, טז) רחצו הזכו. היום תחננו ע"ש (שמות לג, יט) וחנותי את אשר אחון. היום תטהרנו ע"ש (ויקרא טז, ל) לפני ה' תטהרו. היום תישרנו ע"ש (תה' ה, ט) הישר לפני דרכך. היום תכתבנו לחיים ובספר חיים וכו'. ואומר קדיש תתקבל.

Translation: In the morning of Rosh Hashonah, we enter the synagogue and recite the Brachos of the prayer service. We recite Psukei D'Zimra as on Shabbos except that we add La'Mina'zeach Al Ha'Gitis after Yoshev B'Seiser because that chapter of Tehillim includes the verse that begins: Tikoo Ba'Chodesh Shofar, etc. In addition, after Mizmor Shiru, we add Shir Ha'Ma'Alos L'Dovid. We recite the same Shemona Esrei as in the previous Arvis service and the prayer leader repeats Shemona Esrei. When the prayer leader reaches the words: B'Rov Oz V'Shalom he then says the verse that begins: Atem Hadbakim and then the Piyut of Ha'Yom T'Amtzeinu. That line is based on the verse (Tehillim 31, 25) Be of good courage, and let your heart be strong, all you who hope in the Lord. Ha'Yom Tivarcheinu is based on the verse (Tehillim 118, 26) Blessed is he who comes in the name of the Lord; we have blessed you from the house of the Lord. Ha'Yom Tiguneinu is based on the verse (Yeshayahu 31, 5) As birds flying, so will the Lord of Hosts defend Jerusalem; He will defend and deliver it; and passing over it He will preserve it.. Ha'Yom Tigadleinu is based on the verse (Tehillim 20, 6) May we rejoice in Your salvation, and in the name of our G-d set up our banners! May the Lord fulfil all your petitions!. Ha'Yom T'Hadreinu is based on the verse (Tehillim 21, 6) His glory is great in your salvation; honor and majesty have you laid

on Him. Ha'Yom Ti'Va'Adeinu is based on the verse (Shemos 29, 42) This shall be a continual burnt offering throughout your generations at the door of the Tent of Meeting before the Lord; where I will meet you, to speak there to you. Ha'Yom Tizakeinu is based on the verse (Yeshayahu 1, 16) Wash yourselves, make yourselves clean; put away the evil of your doings from before my eyes; cease to do evil. Ha'Yom Ti'Chaneinu is based on the verse (Shemos 33, 19) And he said, I will make all my goodness pass before you, and I will proclaim the name of the Lord before you; and will be gracious to whom I will be gracious, and will show mercy on whom I will show mercy. Ha'Yom Ti'Hareinu is based on the verse (Vayikra 16, 30) For on that day shall the priest make an atonement for you, to cleanse you, that you may be clean from all your sins before the Lord. Ha'Yom Ti'Yashreinu is based on the verse (Tehillim 5, 9) Lead me, O Lord, in your righteousness because of my enemies; make your way straight before my face. Then the prayer leader says: Ha'Yom Tichtiveinu L'Chayim Oo'V'Sefer Chayim and closes with Kaddish Tiskabel.

In conclusion, we have seen several versions of the **היום תאמצינו פיוט**; the abridged forms included in Ashkenazic **מהזורים**; the version that includes verses for the Hebrew letters 'א to 'י and a closing line for the letter 'ת and a version that includes letters for each letter of the Hebrew alphabet found in Sephardic **מהזורים**. All of them except for the version found in **סדר רב עמרם גאון** share the attribute that the **פיוט** follows the recital of the **ואתם הדבקים בי-א-להיכם, חיים כלכם היום: פסוק**.